

# ՄԷՃՄՈՒՄԻ ԱՆԳՄԱՐ

30 րոպե

DIRECTION DU JOURNAL  
MEDJMOUA-I-AHBA  
63 Grand'ruo de Péra, Taxim, 63

ԱՊՐԱՆԻ ԶԵՆՈՒՄԻ ԱՐԻՔ ՍԵՆՏԵՂԻ 6 պլյուս  
Խարանգի իշխի Լուս 60 35  
Թագա իշխի 85 45  
ՍԵՄԱՅԻԼԻ ԵՏԵՂԻՅԻ ԻՇԽԻ Ֆրանգ 20 40

ԶԵՆՈՒՄԻ ԱՐԻՔ ՀՈՒՄԱ ԻՐԹԵՍԻ  
ԿԻՆԵԼԵՐԻ ՆԵՐՈՒՆՈՒՐ  
Խարանգի իշխի արդարապես :  
Թագ իշխի 85 45 ԵՏԵՂԻՅԻ ԻՇԽԻ Ֆրանգ 20 40

مجموعه اخبار  
مک اوغلی تقیم جاده سی و سوم ۶۰

## ԹԵՐԶԵԱՆ ԳԵՐԱՊԱՅՆԱՌԻՆ ԽՂՃԱՍՏԱՆՔԸ

Մեր խոհեմ և միամիտ Հասարակութիւնը՝ 12 տարի շարունակ աշխատեցաւ Թերզեանի կաթող. Պատրիարքական Աթոռը բարձրացնելու համար. բայց նա խոհարհուրեան անունով ունէր տեսակ մը գիտակ. ահա այս գիտակը՝ յարմարագոյն գործիք մի էր՝ իր փայլունութենէն չլացած ժողովրդեան միամտութիւնը յաղթանարեւուէր. Կ'սպասէր, և գիտէր որ իր գէշքը աղբիւր էր, ու իսկ Կանուխ Ժողովուրդը պիտի խարոխ. ուստի միշտ մերժեցնու զիմակին տակ՝ անոնց բող-ձանքը կատարելագոյն կ'ողջագործէր և ծածուկ հանութիւն մը կ'զգար. Հասարակութեան օրը. Թերզեան ընտրուեցաւ կաթող. Պատրիարք. այն ժամանակ, մեր Հասարակութիւնը՝ գէթ լուսնայն երկու կուսակցութիւն կազմած էր. Առաջինը՝ Թերզեանին խորհաւոր, Գերիտադարականութեան, և ներքին կառավարութեան երբեք տեղեակ չլրջալով, անյաղթելի համոզում մը գոյացուցած էր որ ազգային անընտարելի իրաւունքը պահելով հանդերձ, ներքին կառավարութեան ժողովուրդը կառավարելու համար շատ մը բարեփոխութիւններով օժտուած, և գործող մարդ մի է. Բայց երկրորդ մասին համոզումը՝ առաջինէն բուն ունեցած համոզման բացարձակագէտ հակառակն էր, և գիտէր որ Թերզեանը շատ ու շատ հեռու է այն տեսակ բարեփոխութիւններից, ուստի ազգին կառավարութիւնը ձեռք առնելուն համար, խորապէս ցաւելով, ու ձայնն ևս չկրնալով լսել ընել, խաբուելով դէպ ի հակադէմ անդունդը զիմա մասին հետ կամ մայն և ակամայ միանալու ստիպուած էր. Սակայն ի՞նչ կրնայինք ընել, այո՛, մենք, որ հասարակութեան մէջ երկրորդ մասը կը կազմէինք, և նուազ ու տկար ձայն մ'ունէինք. Թերզեանին ընթացքին լաւ տեղեակ էինք, գիտէինք որ ընտրուողը՝ Գերիտադար մի էր, գիտէինք որ իր կառավարութեան օրով՝ ընդհանուր հասարակութիւնը, ինչ ցաւալի կացութիւն մը պիտի ունենար. ուստի, Գերիտադարի մը հանդէպ, որ ընտրուողին ընթացքով պիտի պաշտօնավարէր, ի՞նչ ընթացք ընելու էր, չողջորդութիւն, և յիշաւ, Թերզեանին համար ո՛րչափ ովսանանք որ երգեցինք, չողջորդութիւնէ զատ ուրիշ բաներ չէին, և ասոր ալ արդէն վաղուց վարժուած էինք. մենք, ընդհանուր Օսմանցիք, Ապա իւր Համալիսը բռնաւորական ընթացքէն գոհ չէինք, Թուրք և Քրիստոնեայ մեր քաջ հայրենակիցները արեան հեղեղներու մէջ թաթաւելոյն հանդերձ, կ'ապրուէին նորէն «Վէլիի նիյմէթը» պի մինչեւ էֆէնդիմիդ հազրէթ-լէրի» ըսելու. այս պատճառաւ չեմ կարծեր որ զմեզ մեղադրողներ ըլլան.

Բայց միմիայն անձ մը, Թերզեան Գերապայծառ մեծ դժուարութիւն պիտի յարուցանէ սոյն գրուածիս դէմ, ու պիտի ըսէ. «Շողքորդութիւնը մեղք է, զի գովեստը աղնիւ և պատուական ըլլալով, աղնիւ ու պատուական բաներու, զոր օրինակ միմիայն առաքելութեան, և գո-

վեստից արժանի բարեմասնութիւններ ունեցող անձանց կը վայելէ, քանի որ ես զուրկ էի առանց բարեմասնութիւններից, ինչու չողջորդութիւն ըրիք». այո՛, դիմամբ ըրինք, թէ եւ ըրածնիս ստեղծանելի էր, բայց ուրիշ հնարք չկար, որովհետեւ թողունք հասարակութեան մը համոզումը փոխելը, որ կարելի չէր, այլ մանաւանդ կամայ և ակամայ պէտք էր որ հպատակէինք հասարակութեան նոյն համոզմանը. Բայց այս առարկութեան աւելի բացայայտ և աւելի համոզել պատասխան մը տալու համար՝ ահա պիտի երաշխաւորէ ինձ Թերզեան Գերապայծառն այն ներքին զգացումը, որով իւր ըրածին օրինաւոր կամ ապօրինաւոր ըլլալուն դատողութիւնը կ'ընէ, և որուն ինքնամոտի կ'ըսեն.

Թերզեան Գերապայծառն խղճմտանքին բողբոջ.

Ո՛վ մարդ Աստուծոյ, դիտեմ որ ունիս մարմին մը, մարմին մը նիւթական, մարմին մը անցաւոր, և այս մարմինը անմահ հոգեւոր գործութեամբ շինի կենդանութիւն, հետեւաբար ենթալկալ շարժման և զգացողութեան. արդ, տե՛ս, ահա իմ զարհուրելի խայթոց, խայթոց մը, ընդդէմ որոյ չկրցան ազատել բարձրաստիճան եկեղեցականներ երեւելի իշխաններ, մեծանուն թագաւորներ, աշխարհակալ կայսրեր. խայթոց մը, որ զարհուրեցուց Ս. Պետրոսը, Ս. Պողոսը, խորիմաստ Ս. Օգոստինոսը. և հուսկ յետոյ կապեց, կաշկանդեց, յոտից ցլուլու սարսափացուց Սենդիկէնա կղզուին խղճողութիւն տկար և ուշափառ մարմինը, ո՛հ, այն ատեն, պէտք է զգուշանաս. յաղթող եմ ես, եւ զգուշի՛ն հարուածեմ, ու կամ կանուխ պիտի ընկնիս, պիտի յաղթուիս չարաչար իմ արդարացի խայթուածներէս... Ե՛լ, ո՛չ ես չեմ խաբուիր, չեմ սխալիր. ես քուկը եմ, քու խղճող եմ. Գիտեմ, արարքներդ ապօրինաւոր են, կարկառուն, խեղճուկարկ բացատրութիւններով չեմ հանդարտիր, դողալու ես ուրեմն, ահա՛ կը խայթեմ զքեզ, միշտ ու միշտ պիտի խայթեմ մինչեւ հանդարտեմ. ու յաղթութիւն բողբոջներուս.

Ո՛վ մարդ Աստուծոյ, մտածէ՛ անգամ մը, Աստուծոյ ժողովրդեան վստահութիւնը չարաչար գործածեցիր. միամտութեամբ սրտի 12 տարի շարունակ աշխատեցան անոնք քեզի համար, այսչափ ժամանակամիջոցի մէջ, այս բարեսիրտ ժողովրդեան ժամանակին պահանջմանը համեմատ, վերջապէս Ազգային Կանոնադիր մը, այլ և այլ անուններու, ինչպէս «Աւագանւոյ ժողով» և յետ Սահմանադրութեան «Երեսփ. ժողով» անուն տակ ժողով մը ունենալը և ըստ Ազգային Կանոնադրութեան կ'Պատրիարքներու ու Եպիսկոպոսներու ընտրութեան ձեւը բացայայտ գիտէիր, քաջ գիտեմ. չեմ կրնար

ուրանալ. իւրեք ուրեմն այն ատենը երբ որ ժողովուրդը քեզ ընտրելու կը ձեռնարկէր, դիտաւորութիւնդ չյայտնեցիր, չըսիր բացայայտ ժողովրդեան. զիս ընտրել կ'ուզէք, լաւ, բայց պէտք է գիտնաք որ, երբ որ ես Գ. Պատրիարք ըլլամ, Ազգային Կանոնադրութիւն, Երեսփ. ժողով, եւլէ. եւլէ. չեմ ճանչնար ու չպիտի ճանչնամ. ամեն բան իմ ձեռքս պիտի ըլլայ, ահա այս պայմանով, եթէ կ'ուզէք, կ'ընդունիմ այս ծանր պաշտօնը. իսկ եթէ չէք ուզեր, չեմ կրնար ընդունիլ քեզ. կրնաք սուրիշ մէկն ընտրել. Մտադրութեամբ լսէ, ես զգայուն եմ, միշտ արթուն եմ, սրտեալ եմ, ամեն բան կ'զգամ, ամեն բան կը տեսնեմ. չեմ խաբուիր, լաւ կը ճանչնամ բարին ու չարը. ժողովուրդը քեզ ընտրելու ձեռնարկութեան մէջ, ինչ որ օրոշեց, ինչ որ գործեց, ամէն բան բարեսիրտութեամբ օրոշեց ու գործեց, ժողովրդեան ձեռնարկը, առանց երբեք գիտնալու թէ ապագային ինչ ընթացք պիտի բռնէս, բարի էր, և բարի վախճանի համար. բայց դուն ընտրութեանդ ժամանակ ժողովրդեան բարեմտութիւնէն օգտուելով, անոնց փախալքը, զոր ունէին միանգամ ընդ միշտ, ներկայ և ապագայ ներքին կազմակերպութեան համար, (առանց միջամտելու հոգեւոր բաներուն) գիտնալով հանդերձ ընդունելուդ կամ չընդունելուդ մասին, կանխաւ կամքդ, դիտաւորութիւնդ չյայտնելով, բացայայտ մէջտեղ չընդունելով, լուռութիւն պահելով, բարի նպատակ չունեցար, և լուռութիւնդ չար վախճան մը ունէր. Ահա այս՝ զիս կը տաքնապէ, անհանգիստ կ'ընէ. ի՞նչպէս կրնաս հանդարտեցնել զիս.

Ո՛վ մարդ Աստուծոյ, մտածէ՛ անգամ մը. օճեալ մի ես Աստուծոյ. օճեալը ժողովուրդ, սփիւփիւր պաշտօնեայ է, օճեալը պէտք է լինի «հովիւ քաջ որ դնէ զանձն իւր ի վերայ ոչխարաց և ոչ վարձկան». Աստուծոյ ժողովուրդը մին է այն հարեւր ոչխարներէն, որուն համար մեր ամենասիրելի Փրկիչը կը յանձնարարէ որ եթէ կորսուելու ըլլայ, ինչը տուն ինն ոչխարը թողով՝ երթալու այն կորսուածը փնտաւու է. Բայց ո՛հ, ես ստատիկ կի տանջուիմ, տակուկայ կ'ըլլամ, ահա ի՞նչ եմ այս տեսածներս, այս զգացածներս. երանի թէ տուտ ըլլային. Բայց ո՛չ, ես չեմ սխալիր, իրական բաներ են, առդին անդին կոծակներ, նամակներ կը խաւրես, կ'սպառնաս, կը պատուիրես խեղճ կղերականաց, որ կամքդ գործադրեն, և եթէ անիրաւ պահանջմանդ ժողովուրդը դիմադրութիւն ընէ, կարեւորութիւն մի տաք, կամքս պիտի կատարուի. եթէ չեն ուզեր, ուր որ ուզեն թող երթան, թող ելլեն, ցրուին կ'ընես. ո՛հ դատապարտելի են իսոյքերդ, ո՛վ մարդ Աստուծոյ. քու անխոհեմ գործերովդ և արարքներովդ կ'աբաւաւորես, կ'անպատուես Ս. Օծութիւնդ. Բայց դիտեմ դիտաւորութիւնդ ինչ է. կ'ուզես որ Աստուծոյ ժողովուրդը ցրուելով, միայն դուն մնաս, մի քանի ինծի անհաշտ թշնամի անձանց հետ, և որոնք միշտ անիրաւ պահանջք գործադրելով՝ հլու հպատակներ ըլլան կամացդ, սակայն կը սխալես, շատ կը սխալես. իրաւունք

չունիս ժողովուրդը ցրուելու, և չեն կրնար ցրուել. ժողովուրդը հաշտ է իմ հետս, արանջելու առիթ մը չունիմ առնոց դէմ, որովհետեւ անոնց արդար և իրաւացի պահանջը, ո՛չ Ս. Եկեղեցւոյ դէմ է, ո՛չ Եկեղեցական իշխանութեան և ո՛չ հաւատոյ. միայն ու միայն քու ըրածդ սխալ է, ծուռ է, ապօրինաւոր է. պէտք է զիտասու եւրեմն. որդ մի եմ, պիտի կրծեմ զքեզ միշտ, հուր մի եմ. պիտի այրեմ զքեզ միշտ, վերջապէս առնալու դատաւոր մի եմ, պիտի դատեմ զքեզ միշտ, պիտի տանջեմ զքեզ միշտ. հետս հաշտուելու համար վերջին դարձմանը իմ ազդարարութիւնս է, զոր կ'ընեմ քեզ ահա. պէտք է զգուշութեամբ մտիկ ընես. ապա թէ ոչ յամառութեանդ հետեւութիւնը դէպ ի դարհուրելի անդունդը պիտի տանի զքեզ.

Ո՛վ մարդ Աստուծոյ, ահա ես, քու խղճող կը խօսիմ, կ'ազդարարեմ քեզ, բաւական է այլեւս. մի՛ անպատուել պաշտօնդ և աստիճանդ. այո՛ յամառութիւնը անպատուութիւն է պաշտօնիդ և աստիճանիդ. վեհանձն մարդիկ յամառութիւնէ կը խօշչին. Ընտրութեանդ ժամանակ ձայն Աստուծոյ էր ժողովրդեան, հասարակաց ձայնը, հիմա ալ անշուշտ ձայն Աստուծոյ է նոյն ձայնը, որ արդարութեամբ և իրաւամբ միաձայն կը պահանջէ հրաժարականդ. որովհետեւ անխոհեմ արարքներով առիթ տալիս այսչափ գայթակղութեան, տարաձայնութեան, տեսակ տեսակ հայտնութեան, և մեղքերու. այո՛, տալու ես հրաժարականդ, որ է մի միայն դարձման քեզի համար հետս հաշտուելու. Թիչէ՛ անգամ մը Առաքելոյն անէծքը, զոր կ'ընէ հասարակութեան մը մէջ տարաձայնութիւն և խռովութիւն ձգողներու համար. «Երանի թէ մտակալուր իսկ լինէին որ զձեզի խռովեցուցանեն», և ասկից իր, չըլլայ թէ վրադ թափի սոյն անէծքը. մտածէ՛, և ինչէ՛ դարձեալ նոյն Առաքելոյն խօսքը. «ոչ կերայց միս յաւիտեան, զի մի՛ զեղբարս իմ գայթակղեցուցից». ո՛վ մարդ Աստուծոյ, ունիս բաւական գիտութիւն, զոր կը պահանջէ աստիճանդ. «չըթուեք քանանային զգուշացոյցի գիտութեան», բայց այս սուրբ գիտութիւնը չես ուզեր գործածել, կամ չարաչար կը գործածես, և կամ գործածելը չես գիտեր. ուրեմն ահա ես, քու խղճող, քու դատաւորդ և արթուն պահապանդ, հանցնեմ քեզի, պարզեմ առջեւդ Ս. Պողոսի վերոյիշեալ խօսքերը, որք լի են աստուածային իմաստութեամբ և գիտութեամբ.

Տե՛ս մի անգամ Առաքելոյն սքանչելի խոնարհութիւնը. հոգիները առ Աստուած ձգելու համար եռանդը և սէրը. յայտնի բան մի է որ ուտիք որ միս ուտելը մեղք է, բայց լաւ գիտեմ որ եթէ նոյն օրը ուտելու ըլլամ, եղբայրներուս գայթակղութիւն պիտի տամ, ու գիտեմ դարձեալ որ նոյն օրը այն միտը չուտելով՝ չարիքի մը առկա առած և բարիք մը ըրած պիտի ըլլամ, և չուտելու ալ ինծի վնաս մը չպիտի տայ, ուրեմն բնաւ չպիտի ուտեմ այն միտը, կ'ըսէ. Մտածէ՛ ո՛վ մարդ, լաւ մտածէ՛, միշտ անդրադարձութիւն ըրէ Առաքելոյն այս հոգե-

Ո՛վ մարդ-Աստուծոյ, լսե՛՛ր իմ ձայնս, քօւ խելհիւղ ձայնը՝ այո՛, ռարիշ ճար չկայ, պէտք է օր զոհնս զքեզ հասարակաց բարեոյն համար. տո՛ւր հրաժարականք. վերցո՛ւր ալիւս աշխարհի գայ-թաղկոթիւնն և մեղաց առիթները, ու եղբարցդ հոգեւոր փնտները. այո՛ է միայն հեղույրդ փրկութիւնը համար օգտակարը։ Մի՛ յամառիր, ո՛վ մարդ, մի՛՛ ըմբռնաւնար իմ հոգ եղևնէ թելադրութիւններուս. մի՛՛ կարծեր զքեզ օրուան մարտիրոս մը ո՛չ, ո՛չ, մարտիրոսը ու՛ր, դու՛ն ո՛ւր... Ամէն բան մանրախուզիւ կը քննեմ և կը դիտեմ ա՛հա, այն խնդիրը, զօր կը պաշտպանես բուռն կրթով, երբէք հաւատոյ, կամ կրօնքի և կամ եկեղեցւոյ վերաբերք բաներ չեն։ Ստածե՛՛ր, և դու՛սկ, ամէն օր Ս. անմահ Պատարարին մէջ կ'աղօթես «սօվաւ շնորհեա՛լ գօթը, զհասարակութիւն և զըզձաւի խաղաղութիւն ամենայն աշխարհի... քահանայից... իշխանաց, ժողովրդաց»։ Ժողովրդեանդ համար սէր, խաղաղութիւն և Ս. հաւատոյ մէջ հաստատուն յարատեւութիւն կը մաղթես, բայց աւա՛յ, գործերուդ հակառակը կը գործես. նոյնպէս այս սքանչելի մաղթանքը կ'ուզենա առ Ամենաուսեր Հոգին, «Հոգի Սուրբ, ողորմեա՛ր ժողովրդեանս... պահեա՛լ զսօսա ամբողջ»։ Ո՛վ մարդ, կը մտածեմ արդեօք, ազգժքերդ և գործերուդ մէջ ո՛րչափ մեծ և տարօրինակ տարեբութիւններ կան։ Հոգին Սուրբէն կը մաղթես գթութիւն, ողորմութիւն, ինչո՞ւ համար, որպէս զի Հոգին Սուրբ քօւ ժողովուրդդ ամփոփ պահէ, թիւ կը չպակսեցնէ անոնցմէ, և չցրուէ. բայց դու՛ն, թող ելլեն, ցրուին, ռը օր ուղեն՝ երթան, կ'ըսես. մտիկ ըրէ ուրեմն խղճիդ ձայնին, օրուն պարտքն է ամէն բան բացալայտ և համարձակ ըսել. աղեղ խօսքերդ և գործերդ յայտնի կը ցօւզենն որ այնպիսի հաւեոր Զոհն գործութեան ժամանակ ըրած աղօթքիդ զօրութիւնը հասկնալ չես ուզեր. պատճառը, որովհետեւ յամառութիւնդ և կամքդ այնպէս կ'ուզեն։ Ահա կ'ազդարարեմ քեզ, հեղույրդ փրկութիւնը, հասարակաց բարիքը, եղբարցդ շինութիւնը, և քեզ ընտրող ընդհանուր ձայները կը պահանջեն, անհրաժեշտ, որ օր առաջ հրաւարականք տաս. մեծ վրդաբանս մէջն եմ ես. պէտք է օր զրեւ հանդարտեցնես։

Մի՛՛ պնդեր, մի՛՛ յամառիր, եկեղեցական պաշտօնէի մը անվայել է յամառութիւն. հասարակութեան մէջ խողովութիւն, տարածայնութիւն, երկպառակութիւն ձգելով, և կամքի բռնի կատարում պահանջելով՝ պաշտօնավարել ուզող եկեղեցականին պաշտօնը Աստուած չօրհներ, և երբէք չուզեր անոր պաշտօնավարութիւնը, մեր Աստուածը՝ միջոյ, խաղաղութիւնն, հանդարտութեան և հեղու-

թեան Աստուած է. լսե՛՛ր մարդարէին խօս

բը. «Աւ հողմ մեծ ուժգին՝ որ զլերին  
փակիցէ և զվէժա խորտակիցէ առաջ  
Տեառն, և ոչ ի հողմին Տէր, և յետ հոգի  
մայն շարժումն, և ոչ ի շարժմանն Տէր  
և յետ շարժմանն հուր, և ոչ ի հուր  
Տէր, և յետ հրայն ձայն մեղմ օգոյ,  
անդ Տէր»։ Աստուած կը սիրէ հեգեր  
խոնարհները, և իր ժողովուրդը՝ սիրոյ  
պարզազութեան և հանդարտութեան մի  
սահմանու համար աշխատելու փոյթ  
եռանդ ունեցողները։

ՀԱՅ-ԿԱԹՈՂԻԿԷ ՄԸ  
30 Նոյեմ. 1911

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԷԶԵՐ  
ՄՈՆՍԻՆԵՐ ԶՐԱՆԳԻ

(4933 ၆.၁၁.၁၁ တွင် ပြုလုပ်)

Ալթընճը պէնտ.— (Կէրէք ըստժրիդ  
վէ կէրէք է թրիզօքօսլար Գրիխէ զանու-  
նընա նսապ օլլնարզլարը ազգպիսնէ,  
Զաթը հաղրէթը Ծահանէյէ վէ հիւքիւ-  
մէթը Սէնիյէսինէ սաաադաթ վէ զիյրսէ  
մուհարթէր սուրէթսէ թահարիթն վէ եա-  
թսոտ հիւքիւմէթը Դաթօլիքըյէ հօւզու-  
րիստա Սէմին իստէմէլէր սիր։)

(ՍուրբԹը գասէմ. «Երևագործ օրառու  
դում վէճելէ, յէթպուր մուֆախխամմ  
օլաւն: Ձաթը հագրէթը Շահանէյէ վէ հիւ-  
քիւմէթը Սէնիյէսինէ էօմրիւմ օլառագճա  
սառազաթ իաճէլիւմէ, աստրգ զալաճա-  
ղըսա վէ նէ՛ Ձաթը Շահանէյէ վէ նէ՛ տէ  
հիւքիւմէթը Սէնիյէսինէ գարչը պիր շէյ  
հտըմաեռաճաղըսա՝ ձէնսապր Հագգըն  
հուզուրընտա, ինճիլի շէրիթ իւզրինէ  
պէն... Եէմին իաճիրմ») )

Գերխնէ զանունընծա նասպ օլունմապ  
ի պարեւի, նասպ խոսուսընն Բօմաեա  
աթթի վէ խնատ օլունմասըն միւթէզամ-  
մին կէօրբիտալիւնտէն, պէնքը սապզ  
վէլիւնտէ պասթ օլընան միւթթալա -պր  
գաթ տահա թէլէլիւնա խտէն, Կէլէլիմ եէ-  
մին պահսընա. Վազասա սուսուլը թահ.  
լիթիլէ բէջ չօգ եէրաէ ճարի օլմասըն  
նազարէն, պունըն, մէմուրիյնի տէվէթ-  
տէն յաատուս օլան բուհասայը բուհանիյէ  
հազգընտա տախի տէվէթէն իճար իլ-  
մաթիլմսինէ պրի շէյ տէնիլէնէ իսէ տէ,  
էսառէն պրի մէմուրըն սառազաթ իլին  
իթաիկի եէմին, Էէթ պուը օլան հիւքիւ-  
մէթէ բէջ տէ մէտարը թէլէմին օլամահա-  
ճաղընտան, հիւքիւլիւ պրի շէյ աստու օ-  
լունմասաղըլ, վէ մէմալիքի մահրուսէի  
Շահանէտէ սախի ճարի օլմասըն կէպի,  
իշպու եէմին տէնիլէն շէյին Բօմաճա հիշ  
է հէլիլիթիթի օլմասաղըլ, Եանի կէրէք խա-  
թի վէ կէրէք ալէնի օլսուն, իթա օլսու-  
նան եէմինի հիլինի իգթիզատէ ֆէսիս իյէ-

մի ք սէւահայիկեթիւնի Բօմա քէշախսինէ հրֆֆ  
 իյէլմիշ օլաղղը՝ էմապը աթուհուհի տէլա-  
 լէթի իւլէ սապիթ աթր։ Պսնտան զաթի  
 նաղար հիւքիւսէթը Գաթօրիքիէ թապիրը  
 միւպէմէմիտէն՝ եէմիւնի Սթապօլ ւո-  
 թիւն էքիսգօթօթը հուգուրըտաւ վուգու-  
 պուկազէ ինթիմալի իսթիտալ օլունապի-  
 իւլ, օ հաւուէ եէմիւնիտէ հալիս օլան  
 զաթիւն մահքէմէթ օրաեա ալիտ օլաադ,  
 վէ պու ճիւէթիւ Բօմա միւտալսէլսիւն-  
 աէն եիւնէ գուրթուլամամադ լաղըմ կէլիր։  
 Թահգուգուր վաղըայէ կէօրէ, հիւլ-  
 կիս Բաթրիգիլկիթիւն ուսուլը գաաթիմէսի-  
 իդթիվաաւնէն, էքիսգօթօթար բալթիկի  
 վէ աւնըն ալալաֆը իւշրուէսինէ թապի վէ  
 սաաղը օլաաադլարընա վէ հիւլկիս Բաթ-  
 րիգիլկիթիւն քեսաֆթիւ հուգուգ վէ իսթի-  
 եապալթընը մուհաֆազա իաէճէլլիւնէ  
 եէմիւն իսիպ, պու եէմիւնի իթմէեէն էքի-  
 սգօթօթ՝ բաթրիգ ինթիմապընտա իթալի  
 իէյէ սէլահայիկեթաէն մահրուժ օլտուղըն-  
 տան, բաթրիգ հուգուրընտա պու վէճիւլէ  
 եէմիւն իաէն ալիւ էքիսգօթօթըն, մուճիւ-  
 ալլ օլաաազ ճիւնհաալ իւգուլիտէ, բաթ-  
 րիգ Բօմաեա միւրաալ իսթիմէքիպիւն  
 աւնը ալլ իթմէմէ միւքիթաթիր օլուր։  
 Պ ինապէթիւն, գալաը հաեաթ շարթ

իւն թէվճիւ օլունապէսլէն ռաթրիգլը վէ  
էքիսգօթօսլըղը հայրդ օլան զէվաթտան  
պիրիսին տէվլէթճէ ալլ վէ ինֆիւալինի  
իսթիլզամ իտէճէք պիր ճիւնհասը զսահուր  
իտէքսէ, հիւքիւսէթը Սէնիյի Բաթրիք վէ  
Խա Սինօթ մաթիթիթիլէ ինպպլըն իճու  
իթտրէպլմէք իւղլը, պիր սուրէթը  
թէճէմինյէ իսթիհասպլինի իրաստէ պուսուր-  
սըղը թագտիրտէ, բաթրիք վէ էքիսգօ-  
թօսլարասան էէք քիմ քի տէվլէթ վէ միւ-  
լէթէ գասլը պիր հարէքէթտէ պուլունու-  
ճաք օլուր իսէ, քէնտիր քէնտիրն ուղլ  
իթիյլ օլաճաճը իտուսուր ինքշամա ռապթ  
օլունաճաք, վէ բաթրիք վէ էքիսգօթօսլա-  
րն, ինթիխապլարընտան էվվլէ, պու Նիւ-  
զամ գասպուլ իյլէտիքլէրինի միւշիր եէտ-  
լէրինտէն սէնէտ ալընմաք սուրէթի իւն  
մաթլուպ հասըլ օլուր Շուսարաճ տախի  
քէթմ օլունաճաք քի, եէմին իտուսուրն-  
տա էրմէնի-գաթթօլք բուէստայլը ռու-  
հանիսինին պիր մէվլըլ միւսլէնտան  
պուլընտրլմասը լաւըք օլմաեղպ, էկէր  
պու պապտէ պիւճիւմէ իրիսթիան ճէ-  
մասաթլարընա շամլի պիր թէտպլրի ու-  
մու մի իթթիխաք պուլըլլաճաք իսէ,  
բուէստայլը միւմաթլէյիւմտէն սքիւթը մէֆ  
բաղէլի սաստաքաթի իլէ մաթլթթաթմ օլան  
քուրթի պլի իթթիլիսար իւֆայի գաճաթ ի-  
տէճէքլէրի չիւպիէտէն պապտէ տիր :

Եւ տինճի պէնտ, — (Իշպու եւ մինին  
էրֆա օլը հտըղընը միւթէ աղը պէն էրիսդո-  
բասարա բաթիբլին ինհասը վէ բաթիբլե  
տախի Սինօղըն իսթիտասը ի գէշէրէնէ,  
թարաֆը տէվլէթը Ալլիխտէն պիբը զըմ  
Յէրման վէ տն Պէրաթի թիտ օլունսաճադ,  
վէ մէմալիքը Սալթանաթը Անիխտէ  
պուլլընան պիծիւմլէ ճէմասթը Իսէվլէ-  
նին էրիպօթոս վէ բաթիբլըլըրին տէվ-  
լէթճէ մուստտադ օլան պիլճիւմլէ իմ-  
թիտնադաթի վէ յուսֆիլեաթը օլ Յէրման  
տն Պէրաթտա միւնաէրիճ օլսաճադ սըրը )

Պէտաթը արխիւն եւ մինտէն եւ վէլ վէ-  
րիւ մէկտեղեց թաղիկի օլուպ, ֆառաթ  
րէ վիւրի ի պարտէն նաղարէն, եւ մինիւն ի-  
ֆառը Գիւրիսէ գաւառէն նա յապտան  
սօթառ վուգուս պտուածաղընտան, կէրէք  
բաթրիկին վէ կէրէք եւ բիւզգօրօսլարըն,  
ի պթիտա Րօմաճան նապպ վէ պատէհու  
տէ վէլ ի թէ թառաթիգ օլընմըշ օլաճաղը  
գաւիթ օլուր :

Պուրառառ իսթիլըրապ օլունանադ պիր  
մաստէ տախի՝ սէլաթիյնի ազամը Օս-  
մանիէ հազարաթը թարաֆընտան ճմաաթ-  
լարա իհան պտւլըրվըջ օլտն իմթիեազաթ  
վէ ժուաֆիեաթըն Սալթանաթը Սէնիյե-  
նին մուվաֆազաթը ալէնիյէսի վէ Րօմա-  
տան նէշըր օլունանադ պիր նիզամա տէրճ  
օլունմարը իլէ Րօմանըն թահթը թաաաթ  
վէ զէֆալէթիէն տախիլ օլմարը արը ։  
(Տէվամի)

ፆ ፎ ያ ስ ጣ

Բաթրիկի ապագա թեքգեան էֆ. Նինյա  
միւս բնավորների նիւաթը ֆասիտէսի օլան  
«Արձագանք» նամ. բխալէնին սօս նիւսթն-  
սինտէ, Գէլլիգեան նամ. բարասաւն ուսու-  
լէտ առաջը մէրէրէր միւլլիյէ խիլաֆէնտ  
նասպ խիլաֆէնտ էրթագօրօսլըգ մէմուրլիյէ  
թիւնտէն տալար հազըմըլ օլան պիր թիւլ-  
թիւնամէ միւսաաթըմըլ նազարմ օլմըլ  
աթըլ Պու թէպրիքնամէրէ իմզալամագ  
իւլըէ վասըթա օլան բարասալար՝ հէր քիմ-  
լէր իսէ, միւսնէրրէտ ֆիլան նուամէրոյա  
պալիղ օլուսա դալէպէ տալարըլ սառ-  
նիլէթիլլէ էրթիլգեապըլ տէսալմտէ պու-  
լէնտըլլարըլ բանի կէթօրիլմէքտէ աթըլ  
չէօլլէ քի, պիր խանէտէ տէթիթ էվլալըլ  
օլան ազանն հէթսիննտէ իմզալըլ պու-  
լէննթօր. պուսու թէքգեանիսթ բարասալար  
պէլ խանէ տէրի ետթիթըրմագ իսթէթօր-  
լար, Բէք չօղը պու գապրիտէն տիր  
պիր թագըրմ՝ ուֆագ թէֆէք չօնուգլար,  
պիր թագըրմ իմզալամըլ գօլուրըլ թահրիլ-  
րաթըն մէլալիլին նէ խառնկիլին պրիմէ-  
նէնլէր. պալագա պիր սընթիք տա, գաննթ  
դարպիթմէ պինաէն, հէր հանկըլ պիր եթ

իլէ խաթըրուարը խօշ խախէն տոր, վէ  
պիր զաշ խանէ տէ Լուսաւարդական օլան-  
ւար վէ Թիճարէթ իշին շուրաւտան, պու-  
րատան մաւվազգաթէն կէլէնիլէր տորի Ասըլ  
իմդա իտէնիլէր, էֆընարը աճիլզանէմէն  
25-30 քիշիտէն ի պարէթ օլան Թեքզեա-  
նիսիլէր տոր քի, պուշնիլարին տա կէրէք  
Թեքզեանտան վէ կէրէք պուշնի միւրէվ-  
վիսէ էֆընարը պուշնիտան Դէքլիլզանիտան  
մատտի իսթիֆատէլէրի վար տոր քի, պու-  
րաթիֆատէ տէ, երին Գիլիսէ մազարա-  
թընտա ալաւնմալը տոր, Իմտի իշպու իմ-  
զալարը թէտարիք իտէն Քաքաւալարա սզ-  
րարմ քի, պու կիպի հիլլէլէր վէ տալալէ-  
րալար կիւնահը իլէ նա՛սըլ հէր կիւն Ս.  
Պատարաք գարշըսընա չըգմանա ճէտա-  
րէթ իտիեօրալար, պու տէրեճէ տէնիսէթի  
երթիլքահալ իթմէյի՛ Ս. Պարզալարը իլէ  
նա՛սըլ պարշըտըրեօրալաւ. լաքին պէօյլէ-  
լէրտէն պաշգա շէյ պէքլէնիլմէլ:

Իմոն, Վիւէլլէֆ Էֆէնտի, Գէորգ-  
եանը իսթէնէնէր, պաշտօնէր 25-30 թի-  
ւի ուղւոյ, տանա չօք Վիւթէպէր զէվա-  
թըն ինդաւ ունըն պուլըմմաժաւընաան,  
պիւր գըսմըն Վիւթմիսին թերզեան բօլի-  
թիգաւընըն մօւխալիֆի օլաւըընը պիւ-  
տիյիմտէն, թէգըրպի մէսէլէ իլէ թառնի-  
նէ Էֆէքեան օլընմաւըն իլին, իշպու չէնտ  
տաթըրըզ փարզգաւընի աճըրլի ճէրիսէլ  
Վիւթիսէնիզին պիւր թէ օշտիսէլ աւըրճնիլ  
իսթրինաժ իաւըրիմ, Էֆէնտիմ:

Ասիքանէսէ միւսագիրէքէն  
սուրբննագոս օրսն Ասանալը  
ՊԻՐ ԷՐՄԷՆԻ-ԳԱԹՕԼԻՅԻ

ՄԱՅԻՏ ԲԱՇԱ ՄԷՋԼԻՍԻ ՄԷՊՈՒՍԱՆՆԸ  
ՏԱՂԹՄԱԳ ԻՍԹԷՏՈՐ

Սայախ բաշահնը՝ Մենժևիսի մեպոսանը հիյնի հաճեթտե տաղլթմազ իւզրէ Գա-  
նուը Էսապիսին 35իտնի մաստուսինի միւս-  
թաճէլէն թատիլ իւլին պիր թէքլիֆա-  
տուլընաղղը, սուն նիւսթէմիզտէ եազըմըշ  
իւր Սէզքելը թէքլիֆտէ հազիլ գառուս  
խահարնը, չարչընպիհ կիւնիւ Մենժևիսի մէ-  
պոսանաւա օգոռնմամըշ իսէ աէ, գու-  
լիսլէրաէ, խուսուսիլէ Հուրբրիթ վէ Իթի-  
լաֆ ֆըրգաւը աղալարը միւսանընաւ ա-  
զիմ հէյճան հուսուլէ կէթըմըշ, վէ եէ-  
նի ֆըրգա՝ պու պապուէ վազիթիթիթի  
թայիսին իթմէ բաղը, օ կիւնիւ եօլլաւէն  
սօսըրա ագուր իծթիմա իլլէմըշ տիր ։

Ֆերգանքն քանի որ Հոգա Կապի  
էք, ասորազամ բաշա թարաքնոտան  
Գանուռն Էսասինին Յիննի մատտէսին  
միւսմանէն թատիւ թաւէպ իտիւտի-  
կին թէպիւր իթմի, վէ Սալիտ բաշանքն  
մեղքեր թաւէպ դարըսնոտա ֆերգա-  
նքն թաւէպ իտիւտի իթմի իթմի իթմի  
իթմի իթմի ֆէվէլատտէպ գարաբաշաթըրը-  
մասըլազըմ կէտիկինին պէնան իթմի տիր  
Հոգա Կապի էք, Սալիտ բաշա-  
նքն թատիւ թէվիլֆի, իթմի մէպտ-  
անտա օգոնտըրընտա, պէն մեղաքէն  
Գանուռն Էսասին Էնիւննին կէնուէ-  
րիւն իթմի տիր

Լուսիքի միջերկ պէյս... Պէն տէ պօս  
էֆեմարտաբեմ, անճաղ հիւքիււէթ, մէհ  
լիստէ եալնեղ պիր գրասլիւա գապու  
լտիւլէսի իլնն, թէքլիթիլնն միւսթաճէ  
լիլթիլնն թալէգ իտէրէգ, Սէհլիսի անա  
նըն իյէլ վէ հիւքիււէթ միւրաճաթ իտէ  
պլիլիլ:

Հոճա Վասֆի էֆ.— Օլապիլիբր, ֆա-  
գաթ ֆրրգամբղըն պու հարէքէթի հիւ-  
քիւմէթին թէքիֆինի սկստիզէն գա-  
պուլ իտիեօք կիպի թէֆսիր իտիւմէմէլի  
սեռ

Իմացիլ պէշ — (Կիւմիւսեանէն) Պէշ-  
նիմ ճօքեւորը, պու մնայեալէ պաշտա-  
տարութե տուար Իւշ սննդան պէշի, իշպու-  
մնճիսին, Կանն ճօշիթիէն ճուսուսե-  
մէթիթիսին ճպէթը ռուշիէ, պու կիւն-  
թի Սէնիսի մպուսաւանն, մնայեթիթի

իւթիւնաճաթնա քիթայէթօղիկիւնի վէ  
էֆքեարը ուսումնէյէ, թէրճէյան օլումստը-  
ղընը իսպաթ իթմիշ տիր: Պէլքի հիւքիւ-  
մէթին, յէնիւթիւնաղըթմազ իսթէտիկի-  
պու մագսէտէ լաթի: Իմաի հիւքիւմէ-  
թին թէքիթինի ճգապու իթմէյի վէ Մէն-  
լիսիճէպուսանըն տաղըթմաղնա գարշը  
կէլմէմէյի թէքիթի փաթիթի Սթմապօլըն սօն  
ինթիլիսպալընա գաւէթ բարազ սուրէթ-  
տէ գահիր օլմը օլան Հուրրիյէթ վէ Ի-  
թիլաֆ ֆըրգաւընը գուզվէթինի, եւնի  
ինթիլապալարա կէօթթէթմէթ իշին, Սա-  
լիս բաշանըն թէքիթինի գապու իթմէ-  
լիյէթ:

Հօնա Սապրի էֆ.— Իսմայիլ պէյին  
էֆքեարընը գուզն գապու լաթիթմալա-  
թին մէսլէթէթին պու կիւնքի անվալի-  
նէյէպուրէն, եւնի ինթիլապալար իշին լազըմ  
օլան 4-3 այ գարֆընտա հիւքիւմէթի  
գոնթօլըզ պրագմազ միւնսաիպ տէյիլ  
տիր: Իմաի Հուրրիյէթ վէ Իթիլաֆ ֆըր-  
գաւը, քէնտի մէնֆաթլարընը ֆէտա ի-  
տէրէթ, Սալիս բաշանըն թէքիթինի թէտտ  
իթմէլի տիր:

Մահիր Սալիս պէյ.— Հիւքիւմէթին  
թէքիթի ֆըրգաւըզա ալիտ տէյիլ տիր.  
պու թէքիթի, անճազ իթիլիսաթ ֆըրգա-  
ւընա տալիլ օլան պազը աղանըն սառա-  
գաթնա գապինէնին իւսպիսի օլմաւը-  
լա, պուսալա գարշը պիր թէնտիտ տիր:  
Թրապիզօն մէպուսը Մահհար պէյ,  
33ինճի մատտէնին թատիլ թէքիթինի  
չիտտէթլէ մուլալիֆէթ իտէրէթ, պուս-  
տան մագսէտ, իւշ սէնտէն պէրու էքսէ-  
րիյէթ ֆըրգաւը նամը ալթընտա իճրա ի-  
տիլէկէլէն միւսթլաիտանէ բէգալէթլէրին  
տէլաթնտան իսպաթթ օլաղընը պէեան  
իթմէլ տիր:

Հօնա՝ ապի էֆ.— Էմինիմ քի Մէն-  
լիսի մէպուսանըն տաղըթմաղնը Մէն-  
լիսի անաւըն թէքինէ իսպէ իթմէթ իւզը  
1909տա միւթթէթիւն վէթիլմիշ օլան  
գարաթ, Մէնլիսի ուսումնի թէպալի օ-  
լընտաեանճազ տըր: Պէն, Մէնլիսի մէ-  
պուսանըն տաղըթմաղնա գարշըմ, իւն-  
քի պու տաւթթէն եւնի Մէնլիսի միւլիլին  
թօլալմաւընա տէկին, հիւքիւմէթ Սալիս  
բաշա կիպի տալմէթին իշինտէ գալաճազ  
տըր: Սալիս բաշանըն կէլմիշ անվալի  
կէօթթէթմէթ տիր քի, պու թէքիթի  
իթմէթտէն մագսէտի Մէնլիսի մէպու-  
սանը տաղըթմազ տէյիլ, Մէնլիսի թէքիթի  
քաւալիլ լաղվ իթմէթ տիր: Տէմօգրա-  
սի բէնտիլի իւզըթինէ թէնտիս իտիլմիշ  
օլան Հուրրիյէթ վէ Իթիլաֆ ֆըրգաւը,  
պիւթիլին գուզվէթինի, Սալիս բաշանըն  
թէքիթինի գարշը ուղըթմաղն, վէ ա-  
նըն իսմի ալթընտա կիպիլմիշ օլան ա-  
սըլ մագսէտի կէօթթէթմէթ տիր: (Շիտ-  
աթթիլ ալթընտա):

Իսմայիլ պէյ, թէքար Մէնլիսի մէ-  
պուսանըն տաղըթմաղն լէնիտէ պէեա-  
նը էֆքեար իւն տէմիշ տիր քի, «Սալիս  
բաշա, միլլէթին թալիլին հաղմազ իսթէ-  
եթօրա, իւք լուղէթլէրի հաղմաղընտա  
գալմիթ գըրըլաճազ տըր: Էյէր մագսէտի,  
Մէնլիսի ուսումնի օրթատան գալաթը-  
մազ իսէ, պիր քէրէթ թէնտէպիլա իթ-  
սին, էֆքեարը ուսումնիյէնին, Հուրրիյէթ  
վէ Իթիլաֆ գուզվէթինին վէ Չաթը  
հաղթթը Բատըլանիին քէնտիլալէնին  
քէեան իթիլալէրին կէօթթէթ տիր: Չաթը  
Շահանէ՝ Սալիս բաշա թարաֆըն-  
տան լալաթըմը իսթէր տէ, ճիտտէն  
Մէնլիսի թէքիթինի տիրէթ: Մէնլիսի  
ուսումնի լաղվ իթմէթ իշին Չաթը հաղ-  
թթը Բատըլանիին մուլալիսաթաթլարը  
լաղմ տըր: Սալիս բաշա 33ինճի մատ-  
տէնին թատիլ իշին պիր թէքիթի պէ  
եան իթմէթլէ, պու մուլալիսաթաթը իս-  
թէեթօրա, պէն, պու գանըն պիւթիլին  
գուզվէթինի թէտտ իտէրիմ: Իւնքի  
Չաթը Շահանէնին մէնլիսի թէքիթինի  
լիլէնէն հէթիլմիշ տէ գանիլ: Չաթը Շա-  
հանէ, Մէնլիսի մէպուսանըն տաղըթմա-  
ղնա տա հէմէթքեար տէյիլ տիրէթ: պու

մագսէտի պուստան աղաթմ վազը օլան  
թէքիթիլէրի թէտտ իշինի տիրէթ:

Տը. Րիզա Նուր պէյ.— Սալիս բա-  
շանըն մագսէտի, Մէնլիսի մէպուսանը  
տաղըթմազ օլմաեպ, գարշըթնտա, «էյ  
վէթ էֆէնտիլէրին» պիր մէնլիսի պու-  
լընտա իշին, անը, Բուսիանըն Տուսա-  
սընտան տահա էտտա պիր մէրթէպէյէ  
էնտիրմէթ տիր:

Նիհայէթ ֆըրգա, Հօնա Համաի էֆ.-  
նին թէքիթինի, պէօլիւթ պիր էքսէթի-  
յէթլէ գապու իթմիշ, վէ Սալիս բաշա-  
նըն թէքիթի իթիլի թատիլ լաիլաթըն,  
պիլա միւսաթէթլէ վէ միւսթաթլիլէթ  
տէրթիտան իտիլմէթալիլ, Գանուըն Էսա-  
սինին թատիլ գոմիսթընա կէօնտէրմէյէ,  
վէ քէնտի վաղիլէթինին թալիլինին իւշ-  
րույէ թալիլ իթմէյէ գարաթ վէրմիշ  
տիր:

Գանուըն Էսասինին 33ինճի մատտէ-  
սինին թատիլին տիր Սալիս բաշանըն  
լաիլաթը, Մէնլիսի մէպուսանըն չարէն-  
պիսի կիւնքի իթիլմաթնա շու սուրէթլէ  
մէվաթլէ պահա օլմը տըր:

Կիւսթիլէթին մէպուսը Իսմայիլ պէյ.—  
Հիւքիւմէթ, Գանուըն Էսասինին 33ինճի  
մատտէսինին թատիլ հաղթընտա պիր  
լաիլա թապու իթմիշ տիր: Նիլին օ-  
գուսմաթ:

Րէյիս.— Պուսուըն օգուսմաթնտա  
սառաղաթմ բաշա հաղթը պուլընտազ իս-  
թէթ: Պու կիւն նամիլգաճ օլաղընտան,  
պէլքի Մէնլիսի կէլմէթէթ տիր: Էյէր  
կէլթիսէ օգուսուը. կէլմէթէ ճուսաթ իր-  
թէթին թալիլ օլուսուը:

Մահիր Սալիս պէյ.— Տիկէր գանուըն  
լաիլաթը, հիւքիւմէթ հաղթը օլմաեա-  
րագ օգուսմը տըր: պու՝ նիլին իսթիս  
նա իտիլիս:

Լուծիթի Ֆիլքի պէյ.— Սառաղաթմ  
բաշա՝ պու կիւն նէ՝ վազըթ կէլմէթ տիր.  
էքսէթիլմէթ կիւսթիլաթն սօնտա մը:

Րէյիս.— Պիլմէմ, Մէնլիսի սաթ 4-30ա  
գառաթ տէլաթ իտէր: Օ վազըթ գառաթ  
պէթլէրիւ. էյէր կէլմէթէ, մէսլէթի կէ-  
լմէթ իթիլմէթ պրագրըզ:

Խալիլ պէյ.— Նէ՝ գորգեթօր. լաիլա-  
լը էնճիլմէթ կէօնտէթմէթ իշին սիւլիսա-  
նը էքսէթիլմէթ լաղմ տըր:

Րիզա Նուր պէյ.— Չօգ էյի. չօգ էյի  
կէօրիլիւթ:

«Մօնիթէթ Օրիանթալ»-ըն պաշ մու-  
հարրիլ Մ. Ա. տը Լա Ժօնքէթ, Սալիս  
բաշանըն մէգըթիլ թէքիթի միւնսաթ-  
պէթլէն նէյր իթիլի պիր մէգալէյէ,  
շու սէօղլէր իւն իսթիլմէթ վէրմիշ տիր:

«Մատտէ, Գանուըն Էսասինին հաեթթը  
մէսլէթի տիր, Հուրրիյէթ մէնլիսի թէքիթի  
իսթիլաթ իթմէթլէ պիլա վազը օլան քաթի-  
թէյի ֆէտաթարըթլար, մուսթիլ պիր նէ-  
թիլմէթ վէրմէթիլ իշին պօշմ մը կիւսթէթ  
տիր, եօգաա եւնի բարալմէնթօ պիւսաթ-  
նը տաեանապիլմէթ էսասլար իւզըթինի  
գոյմաղա մուլալիսաթ օլաճաճ մը տըր:  
Իշիլ Սալիս բաշանըն մէյաթնա գոյմա-  
ղը մէսլէթ պու տըր, վէ պուսնըն հալ ու-  
թէպիլմէթ Մէնլիսի մէպուսանըն էլինտէ  
տիր: Հուրրիյէթ վէ Իթիլաֆ ֆըրգաւը,  
Հուրրիյէթին մանլընա մալսուս օլան  
լաիլաթ գանուսթիլի թէտտ գալմէն գա-  
րաթ վէրմիշ տիր: գապիլ տէյիլ տիր քի,  
սէրպէթիլ բընսիլէր թարաֆիլիլէրի  
օլաղըթնտը իլան իտէն իթիլիսաթ մէ-  
պուսլարը պուսնա գարշը չըգաթընտա,  
էյէր ֆըրգա ֆիթիլ իւն քէօրէնէթէթ,  
իսթիլմէթ թատիլաթ գապու իտէրէթ  
սէ, հաղթը պիր սուր գառա իճրա իթ-  
միշ օլաճազ տըրլար: Վազաա Մէնլիսի  
մէպուսանըն տաղըթմաղըն մուլալիլ-  
լէրինտէն գուրթուլաճազ տըրլար, ֆա-  
թիլ քէնտիլէրի տէ ալթընտա գալաճազ-  
լար տըր: Կէլթէթն տէ ալթընտա ալմաթ իս-  
թէթն պէյիլիլ մատալըն տէրիլթը  
իթմէլ տիրէթ:

«Պուստան պաշա, 1877 սէնէթի մի-  
սալը, — Գանալիսի վէ հիւքիւմէթը մու-  
լազա թարաֆտարը օլաղըթնտը իլան  
իթմէթ ճէսարէթ իտէն մէպուսլար պիլ-  
թապի միւսթէթնա օլաղը հալաթ, — Էյէր  
հանլը էֆքեարա մէնսուպ օլուրլարա  
օլաղընտը, պիլմէթ մէպուսլարա տէրս  
օլմալը տըր: Պու կիւնքի վաղիլէթ իւն 34  
սէնէթ էյէլէթի վաղիլէթ արասընտա տյիլ  
միւսապէթիլմէթ վար տըր: Օ վազըթ տա  
Սալիս բաշա, իւք Օսմանը բարալմէնթօ-  
սընըն զայը մուսթիլ պիր գէման իշին  
թալիլին պաշընա սէպէպ օլմը օլմա-  
սընտան տօլալը պիտտէթիլ իթիլաթ իտիլ-  
միշ տիր: Վազաա միւսաթիլմէթ քէնտիլմէթ  
աթիլ իտիլին պու րօլա չէտիլմէթ բօթէթ-  
թօ իթմիշ, վէ պիր տէ միւսաթտանմէ  
նէյրիլ, Էյէր մէսլէթիլմէթ Ամէթ Վէթիլ  
բաշանըն իւզըթին պրագմը տըր, ֆաթաթ  
Ամէթ Վէթիլ բաշալը, — պու սաթըր-  
լարը եազան կիպի, — թանըմը օլանլար  
վէ քէնտիլմէթ միւնսաթիլմէթ օլմը պու-  
լընտալար, իսաթի սապընտըն սէօղլէրին  
ինանաթալար: Հէր նէ օլա, պիրինճի  
Օսմանը բարալմէնթօսընը ուղըթաթը  
ֆէլաթէթ իւն իթիլմէթին թէնտիլ իտէն  
թէնլիլէ արասընտա միւսապէթիլմէթ  
պուլընտըն ալթէթաթն կէօրիլիլ:

«Սալիս բաշանըն, արգասընտա կիւ-  
լէնմիշ օլաղը իթիլիսաթ վէ թէրագը  
ճէթիլմէթին ուսումնի գոնիլթէթն վէ-  
րիլմէթ գարաթա բաղմէն, Էյէր նէ օլա, իթ-  
իլիլաթալարըն՝ իթիլաթընտա աղ-  
վաթիլթէթլէր օլմաթըլարը, վէ Մէն-  
լիսի մէպուսանըն միւսթէթիլմէթ գապու-  
լիլմէթ օլաղը 33ինճի մատտէյի ուսումն  
մէնլիլին պիր իթիլաթ միւսաթաթն ի-  
տէրէթ, Հուրրիյէթի գուրթարաճաղը մէ-  
մուլ օլուսուը:

Պու մէսլէթէ էքսէթիլմէթ ֆըրգաւը  
ղաղթլարը Սալիս բաշանըն թէքիթինի  
Մէնլիսի թէքիթին մուլալիլ պուլարագ  
միւսաթաթ իթմէթտէ, վէ մուլալիլ  
ֆըրգա զաղթլարը իսէ, պուսնա Մէն-  
լիսի թէքիթին վէ Հուրրիյէթ հաղթընտա  
պէօլիլ թէնլիլէթի կէօրմէթլէ, չէտիլմէթ  
մուլալիլթէթիլմէթլէ տիրէթ:

Օգուսմաթընտա մալիլաթ օլ-  
մազ իւղէր, Գանուըն Էսասինին 33ինճի  
մատտէսի հաղթընտա աթիլմէթ իշա-  
հաթը վէրիլմէթ:

1293 (1877) Գանուըն Էսասինին  
մատտէի մէգըթիլմէթ աթիլմէթ սուրէթտէ  
թէրթիլ իտիլմիշ տիր: «Հէյէթ վիւքիլա  
իւն Մէնլիսի մէպուսան պէյինտէ իսթի-  
լաթա սէպէպ օլան լալմէթլէրտէն պիրինի  
գապու իթիլմէթ իշին, էյէր գապինէ  
իսթար իտէր, վէ Մէնլիսի մէպուսանա,  
էքսէթիլմէթլէ, էսպալը միւսթէթիլմէթ  
լա գաթիլմէթ վէ միւսթէթիլմէթ թէտտ իշիլ  
սէ, գապինէիլ թէպալիլ իթմէթ եաթօտ  
միւստէթը նիգաթիլմէթ եւնիսին ին-  
թիլապ իթմէթ չտրթըյա Մէնլիսի մէ-  
պուսանըն տաղըթմազ հաղթը Չաթը Շա-  
հանէն ալիտ տիր:»

1909տա Գանուըն Էսասինին թատիլի  
էսասընտա, պու մատտէ աթիլմէթ սու-  
րէթտէ թատիլ օլըմը վէ իրաթէթ սէ-  
նիլմէթ իթիլմէթ իշին միւշ տիր:  
«Գապինէ իւն Մէնլիսի մէպուսան  
պէյինտէ իսթիլաթ գուսուր իտէր, վէ  
գապինէ քէնտի էֆքեարընտա իսթար վէ  
Մէնլիսի մէպուսան տա գաթիլմէթ վէ  
թէքար պէ թէքար թէտտ իշիլմէթ գա-  
պինէ՝ եա Մէնլիսի մէպուսանըն էֆքեա-  
րըն գապուլէ վէ եաթօտ իսթիլաթա  
մէպուր տըր: Իսթիլաթ վուգաթնտէ,  
էյէր եւնի գապինէ՝ սէլիլմէթ էֆքեարը  
իւզըթինտէ իսթար վէ Մէնլիս, էսպալը  
մուսթիլմէթ պէեան իւն թէտտ իտէրսէ,  
Յնճը մատտէ մուսթիլմէթ (եանի հէյէթ  
եանի սիւլիսանըն թէյիլ իւն) Չաթը  
Շահանէ՝ ինթիլապաթ թէքար պաշ-  
լաթա շարթըլա, Մէնլիսի մէպուսանը  
տաղըթմապիլիլ լաթին էյէր եւնի Մէն-  
լիսի մէպուսան՝ Մէնլիսի սապընտէ  
էֆ-  
քեարընտա իսթար իտէթէթ օլաթա, հիւ-

քիւմէթ՝ անըն գարաթըն գապուլէ մէն-  
պուր օլաճազ տըր:»

Պու տէֆա Սալիս բաշանըն թէքիթի  
իթիլիլ թատիլաթ շու տըր:

«Գապինէ իւն Մէնլիսի մէպուսան  
պէյինտէ, իսթիլաթ գուսուր իտէր, էյէր  
գապինէ, քէնտի էֆքեարընտա իսթար ի-  
տէրսէ, վէ Մէնլիսի մէպուսան տա գաթիլմէթ  
վէ թէքար պէ թէքար թէտտ իշիլմէթ  
գապինէիլ վէ Մէնլիսի մէպուսանըն թէպ-  
ալիլ իթմէթ՝ Չաթը հաղթթը Բատըլանի-  
նին հաղթը տըր: Այնի տէլիլ թէթի-  
մալիլտէ, Մէնլիսի մէպուսան եալընը  
պիր տէֆա տաղըթլարալիլ: Մէնլիսի  
մուսթիլմէթ հալինտէ պուլընտըրընտա,  
Մէնլիսի ուսումնի միւսաթէթարը թա-  
լիլ օլուսուը: Մէնլիսի մէպուսանը տա-  
ղըթմազ իշին, Չաթը Շահանէ՝ Հէյէթ  
եանըն թէյիլին ալմաթա մէնպուր տէյիլ  
տիր:»

## ԱԶԳԱՅԻՆ

### ՍԲԱՄՈԼ ԿԼԵՐԻՍԻԶԻՆ ՊԻՐ ԻՃԹԻՍԱԸ

Սօն նիւսթէթիլմէթ, էն սօն տաղըթա-  
տա ալաղըմը պիր իսպաթիլմէթ օրէ, Բօ-  
մատա աղտ օլուսնա Սինօղ մէնլիսին  
գարաթարընտան վէ օրաճաթընտա պա-  
զը մուսթիլաթն տօլալը պիր մէնլիս-  
նիլմէթալմէթիլմէթ իթմէթ իշին Սթմապօլ  
Կղերինէ պիր տալմէթ վուգաթ պուլաճա-  
ղըն եաղմը իտիլ:

Ալաղըմը մալիլաթա կէօրէ, ֆիլ-  
վազը իսթանպօլտա պուլուսնին թէհա-  
պիլմէթ պիր իսպաթ, բէնլիլմէթ կիւ-  
նիւ, վազը օլան տալմէթին էնթիլմէթին  
անլաթազ վէ իճապ իտէն մուսթիլմէթ իճրա  
թէթ իթմէթ իւզըթիլմէթ իսթանպօլտա թօլալ-  
մըլլար տըր: Ինթիլմէթ սէպէպ անլա-  
ղընտա, բէնպիլիլ միւսթէթիլմէթ-  
տէն պիրի, — Պիլ, գաթիլ Բօմատա Սի-  
նօղ աղտ օլուսնաղընտան վէ վէրիլմէթ  
գարաթարտան՝ անճազ զաղթլար վա-  
սըթալը իսպաթարա օլուսուը: Պի-  
նապէթին թէնտէն մալիլաթընտ օլմաեան  
չէլլէրէ միւսաթիլմէթ ճալիլ օլմաղը  
կիպի, պիլ քահանալար Բօմատա Սինօղ  
մարիթիլմէթ վէրիլմէթ գարաթար վէ եա-  
թըլան մուսթիլմէթ գարաթընտա միւսթէ-  
րիլ տալիլ օլմաեանաղըմը տան, պէեանը  
մէնլիսին իսթանպօլտա ինթիլաթ իւզըթիլմէթ  
կէօրմէթ. հաթիլա պէօլմէթ պիր չէլլին չիմ-  
տիլ գառաթ էմալի տէ օլմաղընտըն  
տէմիլ տիր:

Տիկէր պազը միւսթէթիլմէթ քահանալար  
տալիլ պու էֆքեարը թատիլմէթ պազը  
պէեանաթտա պուլուսնըլար տըր:

Շու հալաթ, մէնլիսին իսթանպօլտա  
թէնտէթընտալմէթ եաղըթմաթ ֆիլթըր, Էյէր  
նէրէտէն թէքիլմէթ օլուսնալ, եաթօտ պու-  
րատա շուսնու եա պուսնու գուզվէթի  
թէլալիլ ինթիլմէթին իսթանպօլտա օլուսնալ  
իսէ, հիւքիւմէթ գալմը տըր:

Էթիլմէթն Աշեան Միլիլ Վ.՝ սէօղ  
գաթըլարագ.— «Էթիլմէթ, նէ՝ տէմէթ,  
պիլ քահանալար, վաղիլմէթիլ իճրա իթ-  
մէթիլմէթ: Ղաղթլար, բէնպիլիլմէթ ճէ-  
մաթիլա միւսթէթիլ օլուսնաղընտ եաղը-  
թարա. պուսնու ճէր վէ թէքիլմէթ իշին-  
մէթիլմէթ կիպի սէօղլէրտէ պուլուսնաղըն-  
տա, տիկէր պիր քահանալար Բատըլանիլ-  
«Էթիլմէթ, գաղթլար» Աշեան Վ իշին,  
Պալաթ կիւնիլ տալմէթիլ սէրալա կի-  
տէրէթ, վէ պազը վիւքիլմէթն գոնաղընտ  
աղիլմէթ իտէրէթ, հիւ պիր թարաֆտա գա-  
պուլմէթ պուլմաղըն տէյիլ եաղըթարա.  
Թէքիլմէթ իտէպիլիլմէթիլ Գէնտիլ տէ  
պիլմէթ, Էյէր կիւսթիլմէթ եւնիլմէթ չէօլմէթ գա-  
պուլմէթ պուլուսնալ, պէօլմէթ գապուլիլ-  
լիլ պուլուսնալ, տէթօր, պազալար տօղ-  
րու մը տըր» տէյիլ ճէվապ վէրմիշ տիր:  
Ղալիլա Աշեան Վ., պու ճէվապտան  
վէ պու կիպի տիկէր միւսթիլալարտան

